

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadónálban átvéve:	
Égész évre	16 kor.
Hegyedévre	4 "
Felében hátsó korva:	
Égész évre	20 kor.
Hegyedévre	5 "
Vidékre postán szállítva:	
Égész évre	24 kor.
Hegyedévre	6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hét és
szombat utáni napok kivételévelHelyosztás és kiadónál:
Nagyvárad, Apáczai-utca 3.A munkásság kérésre visszatér
vagy megvásárolható nem vállalkozik.Hirdetéseket és hirdetőket a
kiadónálhoz intézendők.

Helyes szám ára 3 fillér.

NAGYVÁRAD július 16.

Rex Ramae.

Régi, poros törvénykönyveinkben a sok érdekes emlék között van egy czim, a mely a mostani időkben különösen magára vonhatja az olvasó figyelmét. A magyar király czimeit közt fordul ez elő: Rex Ramae.

Két szó — és mennyi magyar vér.

Az Árpádok óta ragyog a magyar királyok czimeinek büszke sorozatában az, hogy ők Ráma, vagyis Bosznia királyai. Gyöngye volt a magyar koronának a tengeremlék s ennek a gyöngynek szilárd tartója volt a mögötte elterülő föld, Ráma. A gyöngyért meg kellett védeni annak foglalatját is és a hol Bosznia térképén két odarajzott kard csatateret jelent, egyik kard a kettő közül bizonyosan magyar.

Nem is maradt manapság Rámából semmi más magyar, csak az az odarajzott, kicsorbult kard.

Pedig mi legyen Bosznia, ha nem a magyar koronának ékessége?

Onálló állami létre nincs hivatva, a mint a szerb faj egyáltalán nem államalkotó faj. Mellette az egyik szerb állam megaludt vérrel párnázza ki királyi trónját, a másik pedig a csöndesen rácsálószerű szerepét játszsza, míg fönt a rokon horvát tartomány állandó forradalommal küzd. A szerb és horvát faj jeles tulajdonságai miatt megérdemli, hogy boldog legyen, de épp oly számos hibája miatt ezt a boldogságot számára csak idegen nép erős kezű kormányja adhatja meg.

Ez az idegen nép pedig nem lehet más, mint a magyar.

Voltaképpen a magyar nem is idegen Boszniában. Egy Ujlaky Miklós bosnyák király s a magyar uralkodó hűbérese volt s akkor volt Ráma legvirágzóbb, a mikor legszorosabban tartozott Magyarországhoz. Erre utalja a történelmen kívül földrajzi fekvése is, a mennyiben mintha egyenesen Magyarország karjaiba sietne a Szávába rohanó folyóival, felénk ereszkedő hegyeivel, idenyuló völgyeivel. Csak olvasni kell tudni a földrajzban s történelemben s azonnal látjuk, hogy Ráma királya nem lehet más, mint a magyar király.

Kállay Béni, az elhunyt boszniai kormányzó, olyan alaposan belemerült Szerbia történetének klasszikus megírásába, hogy tökéletesen elfelejtette a saját kezére bízott tartományok történetét elolvasni s a magyar király helyett megtette Ráma királyává az osztrák császárt.

Ezért ma Boszniában minden német, még a magyar is, még Kállay is német volt.

Német a horvát-szerb mellett a hatóságok nyelve végig. Németül vezénylik a bosnyák ezredeket. Osztrák az ipar, a kereskedelem, a vasut, osztrák érdekeknek kedveznek a vasuti vonalak is annak ellenére, hogy a bosnyák érdekeknek jobban megfelelt volna, ha kereskedelmük és közlekedési hálózatuk Magyarországgal hozza őket közvetlen összeköttetésbe.

Lehetetlen ezt a tényt a hazafias szív elkeseredése nélkül konstatálni.

Ime, itt van egy igazán Istenáldotta tehetséges magyar államférfi, a kinek si-

kerül Boszniának az évszázadok óta nélkülözött nyugalma megadni, a kit ismer és tisztel Európa s a kit kegyeivel halmoz el uralkodója — és ez a kiváló férfi minden szép tehetségét és nagy tudományát arra pazarolja, hogy egy, földrajz, történelem és jog szerint magyar tartományt osztrák kézre juttasson.

Saját jószántából tette-e vagy egyenesen kénytelen volt vele?

Nem lehet az első magyar emberről feltételezni, annál könnyebb a másodikat.

Más állam vezérférfiai annál nagyobbak, minél jobban dobog bennük a fajszereget tüze. Ha ez a tűz elvakítja őket és a saját fajuknál tökéletesebbet nem látnak, az még csak érdemeiket fokozza. Nálunk legtöbb államférfiúi erény a csigavér s annál magasabb politikai szerepre juthat a tehetség, minél inkább tudja megtagadni magyar voltát.

Ennek az »elmagyartalanodásnak« (kerves szó, mint a mit jelent) a legzomorubb példája Bosznia és Kállay. Ujlaky Miklós bosnyák király utódja Benjamin Kállay, k. und k. Beamter, Rámából lett Bosnien und die Herzegovina és Ráma királya?

Az eltűnt. A magyar király czimeit közt csak a koronázáskor, házi használatra szerepel a Rex Ramae czim. Törvényeinkből kiveszett, nemzetközi okmányokról lemaradt.

Rex Ramae fuit — s nagy kérdés, lesz-e valamikor feltámadása a magyar felsőbbség dicsőséges virradatján?

Dr. K. A.

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Betörés a Foulton és Glober czégnél.

— Detektív történet. —

(Vége.)

III.

Cotton igazgató még aznap beköltözött Heathcotte ur szobájába. Rögtön végig ment az irodában, hogy a személyzetet szakértőleg megmutatja, aztán a helyi viszonyokat vette szemügyre. — Megvizsgálta a pénzszekrény helyét, megnézte az alatta és felette levő helyiségeket, megkopogtatta a padozatot, a falakat, a mennyezetet és végül a pénzszekrényt eddigi helyéről az ellenkező szegletbe tette. Miután a kulcsot és a kinyitási módot megmutattatta magának, minden oldalról körüljárta a szekrényt és valóságos orvosi kopogtatást végzett, a vas szörnyetegen.

Minden hiába. Az igazgató csak fejét rázta. Négy napon keresztül állt őrt éjjel-

nappal, de semmit sem fedezett fel, bár ez alatt a lopások sem ismétlődtek. Otthódik nap éjjel abba hagyta az őrséget és másnap reggel Heathcotte ur ismét 2000 dollár hiányt tapasztalt.

Általános felindulás. Cotton igazgató ismét elkezdte fejét rázni. Annyit már tudunk, mondá a főnököknek, hogy a tolvaj éjjel követte el a lopást és hogy közönséges gazember, mert nappal nem merészel bennünket meglátogatni, midőn őrködöm.

— Különös, mondá Foulton.

— De még tovább megyek, mondá az igazgató bölcsen és fontoskodva. A gazember határozottan ismeri az önök üzleti szokásait, honnan tudta volna meg különben, hogy kedd éjjel nem leszek itt?

— Igaza van, mondá Glober csodálkozva. De hát mint tegyük?

— Még egy próbát teszünk. Senkinek sem szabad tudnia, hogy éjjel itt vagyok-e vagy nem, még Heathcotte urnak sem.

— Helyes, igazgató ur.

Az igazgató ez új terv szerint járt el, de különös, a mikor éjjel az irodában leskelődött, minden csendben maradt, mihelyt azonban más sürgős ügyek miatt az irodától távol maradt, a rejtélyes tolvaj ismét 2000 dollárt vett ki a pénzszekrényből.

— Megőrülök, mondá a pénztárnok másnap reggel. Legyen pénztáros, aki akar, én azonnal lemondok.

Rögtön a főnökökhöz sietett, hogy értesítse őket ellátározásáról. Mindketten erősen kérelték, hogy ne vonja meg szolgáltatástóluk. Ha ez megnyugtatóra szolgál, inkább adja át a kassza kulcsot nekik addig, míg a tettes kézre nem kerül, ez pedig a detektívek segítségével már nem lehet messze. Ez alatt Foulton és Glober felváltva lesznek pénztárnokok.

A hű pénztárnok ebbe beleegyezett.

Megint három hét múlt el. Cotton igazgató éjjel-nappal folytatta vizsgálódásait, a lopások nem ismétlődtek ugyan de a tolvaj sem került hurokra.

Nagy vásár az Olaszi Fő-utcán

a közönség folytonos érdeklődése mellett folyik

árak feltűnő olcsón

lesznek kiadva, eladás alá kerülnek kész női blousok, alsó szoknyák, napernyők, mosókémek, selymek, fehérneműek, vásznak, asztalneműek, zsebkendők, szőnyegek, függönyök, asztal- és ágyterítők, csipke és gazé boák, csokrok, kézimunkák, női, férfi és gyermek harisnyák, keztyűk.

Több ezer méter különféle maradék minden elfogadható árban kapható.

A temesvári képviselőválasztás.

Temesvárról jelentik nekünk, hogy a mai képviselőválasztás ott reggel 8 órakor vette kezdetét nagy érdeklődés mellett. Napok előtt azt hitték a kormánypártiak, hogy gróf Khuen-Héderváry egyhangulag fogják képviselővé választani, számításukat azonban elrontotta a szociálista párt, a mely a volt bán ellen Bokányi Dezsőt léptette fel. Jeszenszky Béla választási elnök előtt ugyanis a választás megkezdése előtt 15 ember gróf Khuen-Héderváry miniszterelnököt jelölte, míg a 16 polgár Bokányi Dezsőt, ismert szociálista vezért nevezte meg jelöltjének. A szavazás két bizottság előtt a legnagyobb rendben vette kezdetét.

ORSZAGGYÜLES.

A képviselőház ülése.

Budapest, július 16.

Elnök: Apponyi Albert gróf.
Az irományok előterjesztése során elnök bejelenti, hogy Kossuth Ferencz, Juszt Gyula, Komjáthy Béla, Barta Ödön, Molnár Akos és Putnoky Mór lemondtak a különböző bizottsági állásaikról. Napirend előtt Reich Aladárnak adott szót.

A pétervárad katonabanda.

Reich Aladár: Napirend előtt kér szót, hogy egy felháborító esetet bejelentsen. (Halljuk! Halljuk!) Nyíltan követel elégtételt az ország színe előtt a nemzeti esett sérelemért. A bajai czéllövészek ünnepére meg akarták fogadni a pétervárad 76. gy. e. zenekarát. Ez azonban feltételben kötötte ki, hogy a Himnusz nem szabad játszania. (Viharos zaj a szélsőbalon. Felkiáltások: Szégyen! Gyalázat!) Felolvassa az erről szóló levelet.

Kristóffy József: Igaz-e, az a kérdés?

Gajdó Géza: Ki írta a levelet?

Reich Aladár: Hivatalosan írta a gyalogezred zenekar-vezetője. (Megújuló viharos zaj a szélsőbalon.)

Olay Lajos: Tedd le a Ház asztalára!

Babó Mihály: Hadd gyönyörködjék benne a miniszterelnök ur.

Olay Lajos (A levelet kiveszi Reich kezéből s leteszi a Ház asztalára.): Tessék.

Itt van. (Sacellár a jobboldalról odamegy és elolvassa.)

Reich Aladár: Megbotránkozva, végig sértve szól a dologról. Hát a magyar Himnusz megtiltják játszani. (Felkiáltások a szélsőbalon: Szégyen! Gyalázat!) Hiszen ez éppen olyan szent mindenki előtt, mint a többi nemzeti jogaink. Az ünnepélyen szokás szerint az első felköszöntőt a királyra szokták mondani, tehát megtiltják, hogy a magyar királynak dicsőségére a magyar Himnusz játszák. Teljes elégtételt követel a sérelemért. (Zajos helyeslés a szélsőbalon.)

Khuen-Héderváry gróf: Kijelenti, hogy a Himnusz játszásának megtagadása helyteleníti, a felszólalást interpellációnak tekinti s kötelességének fogja tartani, ha a dologról kellő tudomást szerez, válaszolni a felszólalásra. (Helyeslés jobbról.)

Személyes kérdések.

Elnök: Napirend előtt Polonyi és Rátkay László képviselőknek adott szóra engedélyt.

Rátkay László: Tegnap szavainak félremagyarázásért szólal fel. Ő tegnap azt mondta, hogy ha kell, hát jöjjön az abszolutizmus. De különben is benne vagyunk az abszolutizmusban. Ami jogaink el nem ismerése miatt, másrészt mivel a miniszterelnök ex-lex választásokkal fenyegetőzik. (Zaj jobbról. Felkiáltások: Sohasem mondott!)

Vérsi József: Mondja hát az ellenkezőjét!

Rátkay László: Éppen az a baj, hogy a miniszterelnök sohasem beszél nyíltan. (Nagy zaj jobbról. Ugy van! a szélsőbalon.) Ismétli, mire értette tegnap szavait. (Helyeslés balról.)

Khuen-Héderváry gróf: Röviden válaszol. Nagyon sajnálja, hogy nem idézte a képviselő ur a szavait, ő azokat, amiket neki imputálnak, soha, sem mondotta. (Helyeslés a jobboldalon.)

Polonyi Géza: Hosszasabban óhajtja igénybe venni a Ház türelmét, mert reflektálni akar a miniszterelnök beszédére, mivel, úgy látszik, félreértette volt.

Gajdó Géza: Pedig oly világosan beszélt. (Derült ég.)

Polonyi Géza: Igenis, világos volt. Ugy emlékszik, hogy a miniszterelnök azt mondotta, ha megkapja az indemnítást akkor, sem gondol a Ház feloszlására. Tegnap felszólalásának az volt a célja, hogy megtudja a miniszterelnök álláspontját azokban a nagy kérdésekben, melyekért már 7 hónapja folyik a küzdelem. A miniszterelnök részben kitért előle, részben megtagadta a választ. Ilyen magatartást csak

Bánffy tanusított még, de neki is a torkára forrasztották a szót. Aki így tesz, az nem alkotmányos miniszterelnök, hanem prokonsul szerepet tölt be. (Zajos ellentmondások jobbról.) El kell tehát készülnie a nyilatkozat módját fog találni, hogy bármiképp nyilatkozzon szorítsa. Maga a miniszterelnök jelentette ki, hogy ő a megbeszélésekért obligót nem vállalt, a pártfathározatra tehát nem hivatkozhatik. (Ugy van! a szélsőbalon. Ellentmondások jobbról.) Ösméri a száz irodalmat, de olyan furfangos ravasz nyilatkozatokat még a legfináltabb ügyvédől sem hallott, mint a miniszterelnök tesz.

Itt nincs egy képviselő sem, aki az országot végzetes helyzetbe akarná sodorni. (Viharos zaj a jobboldalon! Ugy van! Ugy van! balról. Dehogy nem! Dehogy nem! jobbról.) A mi álláspontunk, hogy a mi követeléseink, amelyekért küzdünk, nem a mi követeléseink, hanem a 67. XII. t.-cz.-ben lefektetett jogaink. A miniszterelnök tegnap azt mondotta, hogy számít azokra, akikkel megbeszélést folytatott. Kossuthól tegnap kosarat kapott. Ma ő utasítja vissza ez insinuációt. (Helyeslés a szélsőbalon.)

Khuen-Héderváry gróf: Kijelenti, hogy ő hallotta ugyan az előtte szóló tegnapi beszédét, de azokra tegnapi felszólalásával nem reflektált. Így nem is érthette félre Polonyi szavait. (Viharos derűtség jobbról.) Ismétli, hogy a megbeszélések során kijelentette, hogy a kérdésekre a véderőörvény alkalmával tér reá. A vele tárgyaló urak ebbe belenyugodtak s maga Polonyi is azt mondta: Mondjam meg a királynak, ha e követeléseiket nem teljesíti, a véderőnő újra obstruálnak. (Zaj balról. Kiáltások jobbról: No tessék!)

Polonyi Géza: Hát megmondta-e a királynak.

Babó Mihály: Mit mondott reá a király? (Nagy zaj a szélsőbalon. Kiáltások: Ugy van! Ezt mondja meg!)

Olay Lajos: Erről tessék nyilatkozni.

Khuen-Héderváry gróf: Rátkay képviselő az abszolutizmust hangoztatta, inkább óhajtotta azt az ország békéjének helyreállításánál. (Viharos ellentmondás a szélsőbalról.)

Rátkay László (Felugrik helyéről.): Ne ferdítse el tisztelt miniszterelnök ur a beszédemet, ez nem politikai tisztesség. (Viharos zaj a jobboldalon.)

Khuen-Héderváry gróf: Megnyugtatta azonban őt az a tudat, hogy a nemzet többsége igenis óhajtja a békét és a nyugalmat. (Viharos helyeslés a jobboldalon.)

Elnök: Következik a napirend: a vita folytatása

Csalatkozva és lemondással közölte végül a főnökökkel, hogy a további vizsgálódásokat abba hagyja.

— Ez az eset reménytelen, mondá. A legrejtélyesebb, melylyel életemben megbíztam és az első gyakorlatomban, mely nem vezetett eredményre. Visszaadom megbízatásomat, de azt önök is kénytelenek belátni, hogy a gazember türelmét kimerítettem és bár nem fedeztem fel a tettest, de újabb esetek 3 hét óta nem fordultak elő.

A bankárok szótlanul te intettek a detektívre és egymásra, de mintán beláták azt, hogy lehetetlen a rejtély nyomára jönni, elfogadták lemondását, mert az őrzés sok pénzbe került már is.

IV.

— Nem hiszem, mondá ugyanaznap este Foulton társának, hogy valaha a titok kulcsát megtaláljuk.

— En is feladtam minden reményt, viszonzá Globber. De gondolkozunk még az este felett s holnap reggel mondjuk el egymásnak eszméinket.

Ezekkel a szavakkal elváltak egymástól. Beállt az éj, sötét, viharos téli éjszaka. Az óriási város aludni látszott, mint több millió lakói; mély csend uralkodott az utcákon, csak imitt-amott volt egy ablak kivilágítva a toronymagas óriási házakban.

A ház, melyben a Foulton és Globber banküzlete volt, sem képezett kivételt. Semmi sem mozgott a magas emeleteken. Minden élet eltávozott az épületből.

Az iroda vén órája 2 órát ütött. Egyszerre csak egy csöndes, alig hallható zaj keletkezett az ajtónál. Egy kulcs fordult meg a zárbán, az ajtó lassan felnyílt és egy fekete kéz hirtelen újból bezárta az ajtót.

Láthatatlan alak sompolygott be a szobába. Csöndes, macskaszertű lépésekkel haladt az irodán keresztül a pénztár-szoba felé, melynek ajtaja be volt csukva.

Az a körülmény nem ejtette zavarba az éjjeli látogatót. Zsebéből kulcsot vett ki, melylyel a vasajtót minden fáradság nélkül kinyitotta. A szoba függőyei le voltak bocsátva, az ablakok erősen bezárva. A hivatlan vendég erről meggyőződve, zsebéből kis tolvaj lámpást húzott elő, melynek tetejét előre huzta, mire egy kicsiny fényugár az előtte lévő teret bevilágította.

Az alakot nem lehetett felismerni, mert feje bubjától sarkáig fekete köpenybe volt burkolva sőt kezein is fekete keztyűk voltak. A tolvaj biztos, alig hallható léptekkel osont a nagy pénzszekrényhez, zsebéből kulcsköteget vett ki s a bonyolult szerkezetet teljesen ismerve, egyik zárt a másik után nyitogatta fel. Miután az ajtó feltárult, hirtelen egy pénzcsomagot vett ki belőle és ép oly gyorsan mint az előtt, újból bezárta a szekrényt.

Eppen az utolsó zárba fordította a kulcsot, midőn egy hirtelen zajtól összerezgett, mely az iroda külső ajtajától származott, melyet valaki csendesén kinyitott. A betörő rögtön elzárta tolvajlámpását s habozás nélkül a pénztárnok asztala alatti üres helyre bujt, elárulván az által, hogy a helyet jól ismeri s a kipárnázott forgó borszéket a négyseglettű nyílás elé huzta.

Feszülten figyelt, hogy mi fog történni, minden eshetőségre készen zsebéből egy kis revolvert vett elő és maga elé tartotta.

A betörés megzavarója nem sokáig várta magát. Lassú lépések közeledtek az ajtóhoz. Az ajtó felnyílt ép oly gyorsan és biztosan, mint az előbb. Egy sötét alak osont a szobába. Tolvajlámpa fénye világította meg a jövevény munkáját, ki szintén felnyitotta a pénzszekrényt s szintén egy pénzcsomagot vett ki belőle, mintán gondosan körülnézett, azt ügyesen zsebébe csuszította.

Epen a zárat becsuká-ához látott, midőn hirtelen egy kéz nehezedett vállára és egy jól ismert erős hang így szólt:

— Jó estét, Globber ur!

A megszólított ijedve fordult hátra s ebben a pillanatban az ismeretlen a villamos gombot megcsavarván, egyszerre nappali fényt áradt a szobában.

— Ah, ön az Foulton ur! mondá megkönnyebbülten.

a miniszterelnök programja

felett.

Marjay Péter: Hosszas bírálat alá veszi a miniszterelnök programját és kijelenti, hogy azt tudomásul nem veszi. Nem pedig azért, mert nem elégti ki a nemzet óhajait. Bírálja a kormány adminisztrációját. Sok olyan dolog van ott, amire nincs szükség. Ott vannak a főispánok. Mire valók azok. Húzzák az óriás fizetést és nem csinálnak semmit csak korteskednek. (Viharos zaj jobbról.)

Solymossy Odón báró: Micsoda beszéd ez, hogy a főispánok csak korhelykednek. (Nagy zaj jobbról: Rendre! Rendre!)

Elnök: Marjayt e kijelentésért rendreutasítja. (Nagy zaj a szélsőbalról. Nem azt mondta korteskedést mondott.)

Marjay Péter: Kijelenti, hogy korteskedést mondott.

Elnök: Ez esetben visszavonja a rendreutasítást. Nem jól hallotta a kifejezést.

Marjay Péter: Nem veszi tudomásul a miniszterelnök programját.

A Ház feloszlata.

A Ház feloszlata foglalkoztatja a kedélyeket és habár a feloszlata nézve eltérők a vélemények, a mennyiben a kormánypárti jogászok között sokan hangoztatják, hogy a Ház feloszlata ex-lexben kizártnak tekinthető, a többség azonban ennek dacára a mellett érvel, hogy a politikai helyzet a kibontakozás e módját mintegy megköveteli.

A miniszterelnök két alternatíva előtt áll: vagy feloszlata a Házat, vagy elnapolja és rendletekkel biztosítja az állami élet akadálytalan funkcióját.

Ez a mód azonban visszhangra nem talál és így a miniszterelnök kénytelen lesz a Háznak bejelenteni, hogy a Házat feloszlata kívánja, és az indemnitás megszavazását fogja kérni.

Tudósítók erre vonatkozólag kérdést intézett az ellenzék vezéreiből, a kik kijelentették, hogy még ez esetben sem hajlandók az indemnitást megszavazni és a törvényhatóságok nagy részéről hiszik, hogy ex-lexben elrendelt választások királyi meghívóját kihirdetni és a választások elrendelését, központi választmányok kiküldését meg fogják tagadni mely esetben csakis csonka parlament ülne

Össze és a nem választó kerületek volt képviselői is megjelenhetnének az újonnan összehívott Házban.

Erre nézve **Issekutz Győző**, a kormánypárt legkiválóbb közjogásza tudósítók előtt ekként nyilatkozott:

A Ház feloszlata kérdésénél a jog, és politikai indokok egybevetésével lehet csak helyes véleményt alkotni. Mindenek előtt azzal kell tisztába jönni, hogy az alkotmányjogi törvényeink sem képeznek önmagukban befejezett végcél, hanem a magasabb cél, amelynek eszközei és biztosítékai, az alkotmányos élet védelme.

Jogilag az 1848 évi 4. t.-cz. 6. szakasza, melyet a 67. X. t.-cz. módosított, világosan az alkotmányos életnek azon biztosítékát képezi, hogy a végrehajtó hatalom kezelője a kormány a törvényhozó hatalom egyik faktorának a koronának a Ház feloszlata vonatkozó jogát ne gyakorolthassa oly célból, hogy a koronát megillető végrehajtó hatalom az állam közjövélét a parlament ellenőrzése nélkül és a parlamentnek költségvetési joga kijátszásával kezelje.

Midőn a f. évi költségvetés sincs megszavazva, világos, hogy a parlament feloszlata a 67. X. t.-cz. szellemével ellenkező. Más kérdés azonban, hogy miután a törvénynek célja az, hogy a közjövéléneknek parlamenti ellenőrzés és határozat nélküli felhasználását lehetetlenné tegye, ezen célnak meg tud-e felelni akkor, midőn a parlament együtt léte alatt a kisebbség a parlamenti akarat megnyilatkozását megakadályozza.

Es ez esetben már a jogi szempont mellett a politikai szempontnak kell a kérdés elbírálásánál az irányt megadni. A salus rei publicae a törvényeknek a célja. Azokat tehát ennek érdekében lehet és kell alkalmazni is az államhatalmat és így a végrehajtó hatalom is annak érdekében gyakorolható és a törvényhozó hatalom egyik része a korona ezen hatáskörében megillető jogát is az állam érdekében gyakorolni jogosult lehet, kérdés tehát az, hogy politikailag lehetetlen-e az alkotmányos életet a kisebbség magatartása mellett funkcionáltatni. Lehetetlen-e az érintkezési pontot a többség és kisebbségi akarat mellett megtalálni, lehetetlen-e a kisebbség nemzeti követelményeinek teljesítése? Ha igen, s ha a kormány ezekkel szemben az erkölcsi és politikai felelősséget elvállalni képes, akkor a Házat is fel fogja oszlata.

Állami beavatkozás és individualizmus.

E 175 oldalas mű, mint a Társadalomtudományi Könyvtár II. kötete jelent meg, megelőzve a s. j. t. alatt levő I. kötetet, mely Spencer Herbert filozófiájának kivonatát fogja adni. A mű szerzője fiatal, tehetséges ember. Már mint kalenda művek szerzője szerepel az idevágó tudományos irodalomban. Egyideig magántanárskodott a budapesti egyetemen s kinevezést kapott a **nagyváradi kir. kath. jogakadémiára**. Ez az utóbbi körülmény kétszeresen szükségessé teszi, hogy a katolikus kritika foglalkozzék műveivel s megállapítsa, mily viszonyban van rendszerének szelleme ahhoz a jelzőhöz, melyet a nagyváradi jogakadémia homlokán visel. Fedi-e egymást a kettő, ez intézet tanárának szelleme és az intézet jelzője, mely szintén szellemet fejez ki? A fájdalom keserű érzetével azt kell felelnünk, hogy nem. Ha nem ismerjük az előbbi műveit, ez a legutóbb megjelent műve magában is elég, hogy a szerző általános elvi álláspontját, a mi a rendszert, a szellemet illeti, körvonalozza megállapíthassuk.

A mű magvát az állami tevékenység, az állami beavatkozás ősrégi problémája alkotja, mely köré kristályosodott a legaktuálisabb politikai s közgazdasági kérdések jó része s melylyel szemben áll az individualizmus elmélete. Nem akar érveket hordani össze egyike vagy másika mellett, hanem tisztán az állami beavatkozásnak a társadalmi fejlődés természetfolyamatába való helyettes természet-tudományi jelentőségét akarja megállapítani. Műve nem politikai vitairat, hanem az állami szabályozás lélek- és élettana akar lenni.

Somló e lélek- és élettana alapjául a **Darwin-Spencer-féle természet és társadalombölcséletet** teszi, azt a természetbölcséletet, melyet **Dühring**, talán nem egészen jogtalanul, „piaczi lármának”, „könnyelmű feltűtettségnek”, „tudományos szédülésnek”, „természetbölcséleti vadköltészetnek”, „korcsbölcséletnek” nevez. Darwinista ő, evoluzionalista ő a legszorosabb értelemben. Nem mintha mindenben követné Spencert, — önállóságot csak kell mutatni s e kérdésben éppen az individualista angol bölcselőnek ellensége, — hanem a szellem, mely tárgyalásait átlengi, a kovász, mely társadalmi élettant átthatja, az határozottan a Spencer-féle evoluzionizmus. A kereszténység is tudomással bír az emberiség s történelmének fejlődéséről s vannak keresztény bölcselők, akik

* Somló hírhedt munkájáról érdekes és igazán objectív kritikát hoz az **„Egyetemes Kritikai Lapok”** júliusi száma Dr. **Stuckner** János avatott tollából. Adjuk az egészet s ajánljuk elfogulatlan olvasóink figyelmébe.

— Igen, én vagyok, Glober ur és azt kérdem, hogy mit csinál ön itt?

— S ugyanezt kérdem én öntől, Foulton ur, mondá daczosan Glober.

— Azért vagyok itt, hogy egyszer már én is játszam a detektiv szerepét, uram, — mondá büszkén Foulton. Ugy látszik, nem csalódtam, hogy a tolvaj, ki olyan különösen volt értesülve mindenről, Cotton ur távozása után is fogja folytatni látogatásait. Várakozásomban nem, csak a tolvaj személyében csalódtam, mert az igazat megvallva, erre a pillanatra nem voltam elkészülve.

— Mit akar ezzel mondani? kiáltott Glober. En is csak azért jöttem, hogy lesbe álljak és elfogjam a gazember betörőt.

— Ohó, ... hát akkor miért nyitotta ki a pénzszerényt?

— Mert megakartam nézni, hogy nincs-e nyitva már.

— Ne beszéljen bolondokat, hát ez mi a zsebében, kedves Glober ur? és Foulton diadalmasan húzott ki zsebéből egy csomag papírdollárt, melyet az kevéssel azelőtt rejtett el.

Glober haragosan kezdte magyarázni, hogy a pénz már rég nála volt.

— Igazán, Glober ur? De én láttam, hogy mint dugta ön zsebre azelőtt. Ön tehát a rejtélyes tolvaj s nem más. Most már értem, hogy miért nem tudtuk elfogni a tettest, miért volt az mindenről, értesülve, a kulcsokról, a helyi részletekről. miért nem szaladt a de-

tektiv kezeibe, persze így várhattunk volna az ítélőnapig. Glober ur, önnek minden pénzt, melyet eddig lopott, vissza kell tenni a közös pénztárba.

— Soha! — kiáltott Glober hevesen — vagyis csak akkor, ha ön is visszateszi a lopott pénzt. Mert önnek jutott eszébe a mi közös pénztárunkat saját előnyére kirabolni és csak így jutottam arra a gondolatra, hogy én is így tegyek, mert jól tudtam, hogy ilyen tolvajt mint ön, nem lehet megcsipni s más módon nem jutottam volna ellopott pénzemhez.

— Ön megbolondult, Glober ur!

— Talán még eddig nem, Foulton ur. Midőn a legelső lopást szemügyre vettem, rögtön önre esett a gyanum. Varázslásról szó sem lehetett, pedig másképp nem lehetett megfejtetni a rejtélyes lopásokat. És vallja be, hogy ma is hasonló szándékkal jött ön, mint én. Ön már előttem biztonságba helyezte zsákmányát és most úgy akarja magát feltüntetni, mint a czég megmentője. Lássuk csak az ön zsebet is!

— Soha ... Elhez nincs joga.

— Ép úgy mint önnek, de miért lett oly sápadt?

A két férfi egy darabig küzdött egymással, de végre is Glober, ki erősebb volt, megragadta Foultont és mialatt egyik kezével lefogta annak karját, másik kezét társa zsebébe dugta.

— Aha! itt van ... s társát eleresztve, az ominozus csomagot örömmel tartotta fel.

A két ellenfél szemben állott egymással és szemeikkel fenyegetően méregették egymást.

Foulton ur hirtelen hangos, visszhangzó kacajban tört ki.

Glober ur meghökkenve nézett rá, majd ő is nevetni kezdett.

— Glober ur, ezt kitűnően csináltuk, kiáltott Foulton, csak az a kár, hogy nagyon fortélyosak voltunk egymás iránt.

— Hisz éppen ez a szerencse, mormogá Glober, de az eszme remek volt.

— Mit tegyünk most, Glober ur?

— Hm, mit gondol?

— Mintán természetes, hogy egy ilyen találkozás után, mint a mai — kezdé Foulton ...

— Nem lesz egymás irányában többé kellő bizalmunk — egészíté ki Glober.

— Így a legjobb ...

— Váljunk el ...

— És pedig haladéktalanul.

— Mindegyik visszaadja a közös pénztárba ...

— Az általa ellopott összegeket ...

— Mire testvériesen elvállunk ...

— Azonkívül magától értetődik ...

— Hogy a köztünk történetekről ...

— Örökké hallgatni fogunk! ...

a darwinizmust, az evoluzionizmust is össze tudják egyeztetni a dogmával (V. ö. Zahm: Evolution und Dogma); de ez theisztikus evolúció, nem a Spencer- és Somló-féle, mely nem ismer lelket, nem gondviselést, nem örök törvényt, nem életet, nem pozitív vallást, nem abszolút természeti törvényt, s mely az örök erőnek és örök anyagnak kölcsönös és esetleges hatásában keresi és találja a mindenség valamennyi problémájának adequat magyarázatát.

Szerzőnk ilyen. Nem általános benyomások után ítélek, bár ez sokszor elegendő. Lapról-lapra megyek előre s tartom állításaimat. Hogy »agyunk összehasonlító s megkülönböztető működéséről« szól, »amelyből gondolatunk áll« (9-10. l.), hogy »ismereteinknek azt az elrendezését, melyet eszmének nevezünk, a mi szervezettünk funkciójának« mondja (13. l.), ezt még elnézném s nem látnék benne lélektagadást, — beszédünkben jóhiszeműleg sokszor élünk ily felcseréléssel; — de eloszlatja kételyünket, midőn határozottan kárhoztatja a »dualisztikus világfelfogást, amely az anyagnak és szellemnek két külön világát ismeri és amely azt tarja, hogy amit az ember szellemének, lelki életének nevezünk, az egészen más, egészen különálló törvények uralma alatt áll, mint a világ többi jelenségei...« (88. l.). Elve tehát az egységes világfelfogás, azaz a monizmus, az anyageivség. Miért? Azért, ugymond, mert »az egész ugynevezett szellemi világ és vele együtt a társadalmi tümemények is a kozmikus okok kifolyásai is alá vannak vetve az egységes természeti törvényeknek...« (87. l.). Tehát minden téren ugyanazok a törvények; a szellemi téren azon törvényeknek kell uralkodni, melyek az anyagi evolúciót szabályozzák. Hibáztatni kell azt a felfogást, hogy az emberi akarat, az ember tudatos törekvése más törvényeknek engedelmeskedik, mint a többi tümemény... (90. l.). Nyilvánvalóan az anyagi világot érti a többi tümemények alatt. Mi egyéb ez, mint az emberi akarat szabadságának tagadása, a determinizmus? Maga is bevallja, midőn kijelenti, hogy eszméink, melyek nem egyebek, mint összefoglalásai tapasztalatainknak s egyéb ismereteinknek, cselekvésünkre döntő befolyást gyakorolnak. (11. l.). S ismét: Ismereteinkről kétségtelen, hogy cselekedetünket determinálják. (25. l.). A cselekvésnek a környezet által közvetett uton való s determináló befolyását, azaz a determinizmust, a tudomány által kétségtelenül megállapított ténynek mondja. (52. l.). A keresztény bölcslethez csak némileg is jártas ember tudja, mit jelent ez.

A természetes kiválasztás elvének, a tiszta darwinizmus értelmében, melyet a tudomány

És a két jó ember szívélyesen kezelt fogott...

V.

Foulton és Globber megváltak egymástól. Váratlanul és gyorsan történt, de a beavatottak rendben találták a dolgot. Ki is győzné az éjjeli lopások által okozott kárt sokáig kiállani?

A társaság felbomlása alkalmából a főnökök alkalmazottjaik részére ünnepélyt rendeztek s mindegyikük az új czég részére egy részüket átvette.

Az ünnepélyes lakoma alatt Foulton ur gyújtó beszédet tartott:

— Minthogy valószínűleg sohasem fog sikerülni a rejtélyes kasszatolvajt elcsipni, legjobban, ha a tolvajnak nem adunk több alkalmat a további lopásokra. Legokosabb tehát, ha megváltunk egymástól és üzleteinket új helyiségekbe költöztetjük át, a hova a bitang gazember remélhetőleg nem fog tudni bejutni.

Foulton Globber urra pislantott, ki visszapislogott. Erre Foulton ur köszöntötte fel Globber urat, mint a becsületesség és hűség példaképét és a jó társ prototípusát.

Globber ur hasonló felkészüléssel felelt Foulton urnak, mire a jelenlévők hangos tetszésnyilatkozatai közben összekocczantak a poharak és a volt főnökök egészségére háromszoros éljenrivalgás hallatszott.

Thiema.

szintén kétségtelenül (!) megállapított, egy egész fejezetet szentel. (49-140. l.) Ez a műnek a magva. Es ez a természetes kiválasztás nem teleologikusan jár el, nem tartja szem előtt a jövő céljait és szükségleteit; mértéke soha nem egyéb, mint a jelen környezet szerint, a legszigorúbb értelemben vett jelenben adott körülmények szerint való alkalmatlanság vagy alkalmatlanság. (119. l.) »A történelem nem kapja olyan készen a maga homo-ját az állattantól, és a zoológiai fejlődés nem ér véget a számkészítéssel.« (79. l.) A történelem tehát az embert a zoológiától vette, nyilvánvalóan, mert az ember emberré az állattól fejlődött ki és el lehetünk rá készülvé, hogy a jövő történelem egy *zoológiai übermensch*-cel fog beszámolhatni az érdeklődőknek.

A vallásnak szerinte, éppen evoluzionista felfogásához képest, épugy az emberi szervezet és annak környezete az alapoka, mint a jognak, erkölcsnek, tudománynak, gazdaságnak, művészetnek. A vallási képzeteket Spencerhez hasonlóan magyarázza azon képzetektől, melyek a primitív emberekben támadnak, midőn az öntudat különböző állapotait (álom) megfigyeli, másrészt ama könnyűségből, melyivel a természetember az élénk álmokat felcseréli a valósággal. Menyőyre szubjektív nála a vallás, kitűnik kijelentéseiből: hogy a vallás nagyrészt a hívők tudománya és a tudomány a hihetetlenek vallása, a filozófia a filozófus vallása, a vallás, a hívő filozófiája. Van benne valami. De mégis csak van különbség a vallás és filozófia, a vallás és a tudomány között. Es egyik igen fontos különbség, azt hisszük, az, hogy a vallás pótolhatja a filozófiát és tudományt, de ezek a vallást soha, feltéve, hogy nem evoluzionista vallással van dolgunk. Nem csoda aztán, ha ily kijelentéseire is akadunk: »Az ember nemcsak nem tudja, hogy honnan jő és hová megy, de rövid életútja legnagyobb részén is vakon tapogatódzva halad. Elettünk legfőbb problémája megoldatlan egyenlet, amelynek ismeretlenek csak megint más ismeretlenekben tudjuk kifejezni. (37. l.)« Mily keserű és kétségbeesett vallomása ez a hitetlenségnek — és a nem hívő tudománynak! Bármennyire kapálódzik is szerző ellene (v. ö. 34. l. jegy.), mégis bevallja az *ignorabimus*, a Spencer-féle unknowable-t. Ide kell jutnia annak, aki tudományában csak az embertől, szükségleteiből s látható környezetéből indul ki s csak erre alapítja rendszerét. Hogyan is mondta Schlauch: »Az evolúció elmélete gondosan tartózkodik két pontnak fejtegetésétől. E két pont: az életnek kiforrása és a létnek végcélja: pedig e két pont a mindenség alfája és omegája, mely nélkül az érthetetlen.« *Agnoszticizmus*.

Bárcsak futólag említi a *természetjog* és az *erkölcs relativitását* az utolsó §-ban, már ez a megjegyzése is mutatja, hogy ebben is a Darwin-Spencer-féle theoremanak hódol, mely szerint a jogi és erkölcsi törvények sincsenek kivonva a fejlődésfolyamat alól, azok is fejlődésnek termékei s bennök abszolút, változatlan, örök igazságokról szó nem lehet, még a jó és rossz között sincsen lényeges különbség, csak viszonylagosság, mely a viszonyok fejlődése szerint változhat s változik is.

Talán ennyi is elég. Szomorúság fogja el az ember szívét, mikor ilyeneket konstatálni kénytelen egy katolikus intézetnél alkalmazott tanár tudományában. Es sajnálatra méltó az a hallgatóság, mely teleszivja lelkét ily szellemet és erkölcsi megsemmisítő elvekkkel. Es sajnálatra méltó az a tudomány is, mely eredményeiben így tud ellentétbe jönni a vallással s magával a tudománnyal. Mert csak nem vagyunk már azon a fokon, hogy tudományilag kiküszöbölteknek kellene tekintenünk azokat a szent eszméket, melyeknek uralmától függ ugy egyeseknek, mint az egész emberiségnek jelen és jövő boldogsága? Ahol az ész ily konklúziókra jut, ott nem lehet tudomány, hanem csak visszaélés a tudománnyal. Reméljük és küzdjünk!

Az asztalosok sztrájkja.

Előre jeleztük, hogy csütörtökön délelőtt a már hosszabb idő óta létező asztalos-sztrájk megszűntetése végett Gerő Armin rendőrőrkapitányál értekezletre gyűlnek össze az asztalos mesterek.

Az értekezlet tegnap meg is történt, eredmény azonban *semmi*. Minden egyéb követeléseit hajlandók a munkásoknak a mesterek teljesíteni, csak a munkaidőre nézve van a két fél közt eltérés. A munkások 10 órai munkaidőt követelnek, míg a mesterek ahhoz ragaszkodnak, hogy a munkások 10¹/₂ órát dolgozzanak naponta.

Az értekezletről a rendőri sajtóiroda a következőket jelenti:

Az asztalos munkások sztrájkja ügyében a főkapitány 8 asztalos iparost hívott meg tegnap délelőtt 10 órára, kik közül *Fábián József, Kovács Kálmán, Grósz Ignác és Gelberg Márton* jelentek meg. Az újból megindított egyezkedési tárgyalás ezúttal sem vezetett eredményre, a mennyiben nevezett iparosok semmiképpen sem hajlandók a munkások által követelt 10 órai munkaidőbe belemeenni, hanem ragaszkodnak a 10 és ¹/₂ órai munkához. Azonban a munkások egyéb kívánalmait készek volnának teljesíteni. A főkapitány felkérte az iparosokat, hogy vegyék újabb fontolóra a munkaidő kérdését és amennyiben azt érdekeik sérelme nélkül elfogadhatónak, teljesítsék ezt a kívánságot annyival is inkább, mert a 10 órás munkaidő már az országban ugyszólván általánosan elfogadott.

Ez még hagyján. Ebbe bele tudnók nyugodni.

De azt, miről a rendőri sajtóiroda jelentés másik része szól, nem tudjuk oly egykedvűen fogadni. Asztalos iparosok jártak panasszal a büntügyi osztálynál, hogy a *sztrájkoló munkások berontanak műhelyekbe és a békében dolgozó munkásokat életveszélyes fenyegetésekkel kényszerítik a munka abban hagyására*.

Ebben az ügyben már gyors orvoslást kérünk, bár már a sztrájk végleges leszerelése is óhajtható. A sztrájkolóknak erőszakoskodásáról itt adjuk a sajtóiroda jelentését:

Tegnap nap folyamán három helybeli asztalos iparos panaszt emelt a rendőrség büntügyi osztályánál, hogy a műhelyekben alkalmazott munkásokat a sztrájkban álló asztalosok segédek nem engedik dolgozni. A panaszlók közül *Oppenhauser József* azt adja elő, hogy Szacsavay-utca 118. szám alatt levő műhelyébe még e hó 7-én reggel ¹/₂ 9-kor több asztalos segéd behatolt és életveszélyes fenyegetésekkel kényszerítették a műhelyben dolgozó munkásokat a munka abban hagyására. A segédek közül *Zemplényi Ferenczet, Gulyás Imrét, Nagy Sándort, Nagy Jánost, Juhász Jánost* és egy *Fülöp* nevűt ismert fel. *Kiss Károly* asztalos iparos panaszfeljelentése szerint nevezettnek Nagy-Pecze-utca 144. sz. alatt levő műhelye és lakása ajtaján az ott tegnap délelőtt megjelent s körülbelül 30 főre tehető tömeg (mindannyian sztrájkoló asztalos segédek) be akartak törni s a műhelyben dolgozókat lelővéssel fenyegették. Erre Kiss Károly a rendőrségre telefonált segítségért, mire azonban a rendőrség kirendelt közegei megérkeztek, akkorára már a sztrájkolóknak Grósz Ignác Szacsavay-utca 43. sz. a levő műhelyébe vonultak s ott szintén fenyegetve követelték a munka abban hagyását. Panaszlók szerint a sztrájkolóknak vezetője *Juhász János* volt. Büntügyi eljárás folyamatba tetetett.

TAJEKOZTATO.

Régészeti és történelmi muzeum. (Schlauch-park) nyitva minden vasár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 8-5-ig 10 kr-ért. Kedden és csütörtökön d. u. 8-6 óráig 20 kr-ért. Más időben 50 kr.

UJDONSAGOK.

A pápa állapota.

Róma, július 16. (Saját tud. távir. Reggel 8 óra.) A pápa állapota változatlan.

Róma, július 16. (Saját tud. távir.) A tegnap este a városban elterjedt azon hírrel szemben, hogy az orvosok a Vatikánban tett esti látogatásuk alkalmával a pápán mellkascsapolást végeztek, megállapítják, hogy az orvosok a konzultáció után nem tettek több látogatást a betegágyánál.

Róma, július 16. (Saját tud. távir.) Arról biztosítanak, hogy a pápa annak dacára, hogy az éjszakát nem töltötte nyugodtan, könnyebben érzi magát. A Messagero szerint a pápa állapota az éjjel igen komoly volt, azonban ő Szentsege időközönként megkönnyebbült. A Vatikánban az éjjel mindenki virrasztott. A pápa néhány órát aludt, majd huzamosabban izgatott volt. Nem akart táplálkozni, csupán csak egy kevés bort ivott. A Vatikánba eddig 20,000 tudakozó távirat érkezett.

Róma, július 16. (Saját tud. távir.) A délelőtti fél 10 órakor kiadott orvosi jelentés a következő: O Szentsege az éjjelt nyugtalanul és álmatlanul töltötte. A pápa közérzése nem szenvedett változást, csak légzése vált a pleuritikus váladék lecsapolása folytán gyorsabbá. Érverés 83, hőmérséklet 36,3, lélegzés 36. Mazzoni, Lapponi.

Róma, július 16. (Saj. tud. távir.) Az orvosi tanácskozáson elhatározták, hogy ha a pápa ereje kibírja, még egy mellcsapolást eszközölnek, hogy az összegyűlt váladék levezetésével a fulladást megakadályozzák.

Róma, július 16. (Saj. tud. távir.) A pápa ma a bibornokokkal beszélgetve, így nyilatkozott:

— *Bárhogy is ítéljen meg a történelem, minden gondolatom az egyházé volt.*

Róma, július 16. (Saj. tud. távir.) Este így szólt a pápa komornyikjához:

— *Ma úgy érzem, utóljára fekszem le.*

Nagyvárad-Püspökfürdő-Félicsfürdő.

Személyvonat							
Nagyvárad áll.	7.33	9.50	—	—	4.44	—	8.58
Nagyvárad-Vásártér ind.	7.20	9.31	11.42	2.08	4.37	6.28	8.54
V. Velenceze	7.34	9.47	11.58	2.24	4.53	6.44	9.10
Rontó	8.02	10.14	—	2.93	5.09	7.11	9.29
Püspökfürdő	8.07	10.19	—	2.44	5.14	7.14	9.34
Félicsfürdő	8.24	10.37	—	2.58	5.31	7.18	9.50

Félicsfürdő-Püspökfürdő-Nagyvárad.

Személyvonat							
Félicsfürdő ind.	8.30	10.42	—	3.	5.34	7.20	9.53
Rontó	8.37	10.49	—	3.05	5.41	7.27	10.00
Püsp. fürdő ind.	8.48	11.00	—	3.11	5.51	7.31	—
V. Velenceze	9.04	11.16	12.00	3.27	6.08	7.47	10.13
Nagyvárad-Vásártér ér.	9.22	11.34	12.16	3.45	6.24	8.05	10.30
N.-várad áll. ér.	—	11.27	—	—	6.18	—	10.32

Az indulási és érkezési adatok közép-európai időre vonatkoznak. Az esteli 6 órától reggeli 5.59 percig terjedő idő fekete számokkal van jelölve.

* A hercegprimás nyaralása. Vassary Kolos hercegprimás ő eminenciája két hét óta Balatonfüreden nyaral. A hercegprimás hetek óta nem volt Bécsben audiencián a királynál. A mi azt a híresztelést illeti, hogy a királya biboros hercegprimáshoz azt a kérdést intézte volna, vajjon a képviselőháznak az ex-lex állapotban való feloszlatása a koronázási eskübe beletűközik-e, az — mint a Magy. Távirati Iroda közli — regényes izű koholmány, mely világos időben már ismételtelen felmerült, de a melyet a legbizsékenyebb emberek is erős szkepticizmussal fogadtak.

* Vaklármá. A napokban egyik helyi lap és a Budapesti Hirlap azt írta, hogy a I. sz. káptalan hidegkúti pusztáján az aratók megtagadták a munkát. Mint lapunkat legilletékebb helyről értesítik, a híresztelés merő koholmány; a munkások még csak szót sem emeltek semmi irányban.

* Magyar művésztelep Rómában. Fraknoi Vilmos püspök, nagyvárad kanonok, a múzeumok és könyvtárak országos főfelügyelője a minap meglátogatta a szolnoki művésztelepet, és behatóan tanulmányozta annak a berendezését. Fraknoi ugyanis esztendőre Rómában ohajtana ehhez hasonló, mintegy hat műteremből álló telepet létesíteni, hol hazai művészeink díjtalanul kapának lakást és műtermet, sőt esetleg 3000—3000 korona állami ösztöndíjat is abból a célból, hogy a nálunk jelenleg kevésbé kultivált egyházi és történeti festéssel foglalkozzanak s e művészeti ágak művelése révén hazai festőművészetünk ez irányban is fejlődjék.

* Jóváhagyott közgyűlési határozat. Nagyvárad városa eladott 3 és fél hold területet a Kommandáns-réttől a Moskovits A. és fiai cégnek, négyszögméterenként 45 fillérjével. A közgyűlés ezen határozatát többen megfélebezték, de eredmény nélkül, mert a belügyminiszter a határozatot helybenhagyta.

* Dr. Radu püspök beiktatása. Dr. Radu Demeter nagyvárad gör. kath. püspök ünnepélyes beiktatása augusztus hó 2 ra volt kitűzve, azonban közbejött akadályok miatt a beiktatás halasztást szenved s két héttel későbbben, augusztus 16-án lesz megtartva. Dr. Laurán Agoston nagyvárad gör. kath. káptalani helynök erre nézve a helybeli hatóságokhoz a következő átiratot intézte: Dr. Radu Demeter legkegyelmesebben kinevezett nagyvárad gör. szert. kath. megyés püspök ur ő Moltósága, előre nem látott és tőle nem függő körülmények kényszere miatt, ünnepélyes beiktatását folyó évi augusztus hó 2-ról folyó évi augusztus hó 16-ára halasztván el, erről, folyó évi július hó 8-án 2192. sz. a. kelt átiratom kapcsán s újabb meghívó gyanánt, azzal van szerencsém (czim) tiszteletteljesen értesíteni, mi-zerint a püspöki székhelyteljesen egybekötött ünnepélyes szent mise a helybeli gör. kath. székesegyházban folyó évi augusztus hó 16-án délelőtti 9 órakor fogja venni kezdetét. Kiváló tisztelettel lévén (czimnek) Nagyváradon, 1903. évi július hó 16-án, alázatos szolgálja: Dr. Laurán Agoston nagyvárad gör. szert. kath. káptalani helynök.

* Kállay Béni temetése Budapesten. Kállay Béni, elhunyt közös pénzügyminiszternek holttestét hozó vonat tegnap reggel hat óra negyven perczkor érkezett meg Budapestre a keleti pályaudvaron. Ugyanezen vasuton jöttek a miniszter özvegye és családja, valamint igen sokan azok közül a bécsi főrangúak közül, akik jelen voltak a temetésen. A holttestét Kallmann József építészeti főtanácsostól Thallóczy Lajos közös pénzügyminiszteri osztályfőnök vette át és az Akadémia csarnokában állították fel a díszes ravatalt. A ravata-

los terem első látogatói a boszniai küldöttek voltak, akik körülbelül kétszázan jöttek reggel kilenc órakor. Thallóczy fogadta és vezette a ravatalhoz a tarka öltözékű, turbános urakat. A bosnyákok sokáig imádkoztak a koporsó körül és néma fejhajlással vettek búcsút nagy miniszterük és jöltevőjük koporsójától. Alig hogy eltávoztak a bosnyákok, megérkezett a gyászoló-család, melynek tagjait szintén Thallóczy fogadta. Az özvegy az imaszámolyhoz sietett és hosszasan imádkozott, ezután pedig a koszorukat rendezgette. A koporsó mellé helyeztette Mária Terézia főhercegnő, Budapest székesfőváros, a Magyar Tudományos Akadémia, a magyar országgyűlés, a bosnyák városok, egyesületek és intézetek koszoruit, továbbá a bécsi cs. és kir. állami kórház koszoruját, melynek Kállay megalapítója volt. Koszorút küldött a ravatalra Szögyény-Marich László berlini nagykövetségünk és itt helyeztette el koszoruját Thallóczy Lajos is. A család távozása után a nagyközönséget bocsátották be a ravatalhoz és egész délelőtti több ezren tekintették meg. A rendre az Akadémia diszruhás szolgálai és az Entreprise gyászhuszárai ügyeltek. A temetés, illetve a beszterelés délután négy órakor volt s Helyey Sámuel pécsi püspök végezte a lipótvárosi papság segédletével. Az Akadémia részéről a gyászbeszédet Wlassics Gyula miniszter helyett, aki Bécsben meghült, Láng Lajos kereskedelmi miniszter mondotta.

* Vizsgálat a vasárnapi zavargás ügyében. Dr. Selley Sándor min. tanácsos folytatja a vasárnapi véres beszámoló ügyében a vizsgálatot, mely legszélesebb körű lesz és igen sok tanut fog kihallgatni, hogy az egész ügyet alaposan megismerje s kitűnjék az indító ok, amely a véres verekedést előidézte. Szokolay Tamás ügyvédet tegnap reggel folytatól meg kihallgatta s jegyzőkönyvet vett fel. Tegnap délután a rendőrséghez ment át s ott folytatta a vizsgálatot. A szigorú és igazságos vizsgálat a legjobb benyomással van a polgárságra.

* Az osztálysorsjáték tegnapi húzásán a következő nagyobb nyereményeket sorsolták ki:

5000 koronát nyertek: 78803 89665.
2000 koronát nyertek: 14167 42092.
1000 koronát nyert: 7586.
500 koronát nyertek: 2164 5557 6734
22295 23710 50659 57854 59633 62278
67732 68790 68916 69202 70176 84116 93579
99227.

* Árlejtés kövezésekre. Nagyvárad városa elhatározta, hogy a város néhány szebb utcáját: Nagy Sándor-, Szilágyi Dezső-utcát, továbbá a Kossuth Lajos-utca folytatását a Nagypiacz-téren és a Füchsl-háztól a Des Echerolles-házig terjedő járdát betonból készítteti. Tegnap tartották meg az árlejtést. Ot ajánlat érkezett be: 1. Melocco Péter és társa az egységárból 10-7%-ot enged, az ajánlatban részletezett külön feltételek mellett; 2. Pollák Samu 8, illetve 30% feltűfizetést kér, az ajánlatokban levő feltételek mellett; 3. Pohl és Strisch budapesti cég 1 négyszögméter betont 4 kor. 75 fillérért; 4. Madarász és Flanta különfeltételek mellett pedig 5 kor. 50 fillérért hajlandó elkészíteni; 5. végül Barta Jenő budapesti mérnök az egységárból 0.1%-ot enged. — A mérnöki hivatal fogja kiszámítani, hogy melyik ajánlat a legelőnyösebb.

* Halálozás. Mély részvétellel értesültünk egy derék öreg polgár: Mikó József iparos elhunytáról. A haláleset mélyen sújta a Darvassy családot. A kiadott gyászjelentés a következő: Alulírottak fájdalomtól szívvvel tudatják a felejtethetlen jó férj, illetve édesapa, nagyapa, rokon és barátinak, Mikó Józsefnek folyó év július hó 16-án, reggeli 4 órakor, élete 82-ik s boldog házassága 59-ik évében történt gyászos elhunytát. A megboldogult drága halott földi maradványai ugyane hó 17-én, d. u. 4 órakor fognak az ev. ref. egyház szertartása szerint Uri-utca 678. számú háznál

tartandó ima után az olasz-i temetőben levő családi sírboltban örök nyugalomra tétetni. Mely végtisztességtételre az elhunyt rokonai, barátai és ösmerősei tisztelettel meghívotnak. Nagyvárad, 1903. július 16. Aldás és béke legyen porai felett! Özv. Mikó Józsefné, szül. Sebestyén Lidia felesége. Mikó József, Mikó Juliánna özv. Darvassy Lajosné és Mikó Lajos gyermekei. András Etelka férj. Mikó Józsefné, Mikula Róza férj. Mikó Lajosné menyei. Mikó József, Mikó Etelka, Mikó Margit, Darvassy Sándor, Darvassy Lajos, Darvassy Róza, Darvassy Vilma, Mikó Imre unokái.

* Vash'd az állomás felett. A nagyvárad vasúti pályaudvar szűk, s a hegyi utnál is sokszor akadályozva van a közönség a közlekedésben. Éppen ezért a pályaudvar felett egy vas gyalogfeljárt készített az államvasut, amely már készen van. A csinos alkotmány közgazgatási bejárását közelebb tartják meg.

x Figyelmeztetés. Saját érdekében cselekszik mindenki, ha a villamos berendezésekről a *Nagyvárad Műszaki Villamos Vállalat* (Nagyvárad takarékpénztár-épület) költségvetést kér, mely a *legálaposabban* és *teljesen díjmentesen* állíttat ki a n. é. közönségnek. Csillárok részletfizetésre is kaphatók.

Igazságszolgáltatás.

A gyermekek. Két csenevész tolvaj gyermek állt a törvény urai előtt. Az egyik sápadt, nyulánk leányka, a másik torzképtű vézna fiú.

Alig lehetnek 12—13 évesek, de már ágazolt rajtuk az élet. Ugy mondja a fiú, hogy mióta járni tud, magának kell megkerítenie az éltető falatot; csavarogva, fázlódva nap-nap után. Csoró Jancsi egész értelmesen beszélt hányódásairól, s mikor a lopás történetére kerül a sor, a mely miatt ide kerültek a törvényszék elé, sirva mondja, hogy azért lopta a ruhákat, mert fázott a: *Julcsa*.

— Ki az a Julcsa? kérdi az elnök. Oda fordul a lány felé a fiú: — Ő. A lány szepegeve bólintott, s aztán bizonyította, hogy ők együtt árulgatták az ujságot, s együtt tengődtek hónapok óta, mikor lopásra vetemedtek.

— Hát rokonod neked ez a Jancsi?

— Nem, hanem ő neki sincs senkije, s azt mondta, hogy majd elvesz feleségének, ha meg-növünk...

A kofák. A gyümölcsárú asszonyok mulatságos típusai állottak tegnap a járásbírószék előtt. Amolyan vándor kofák, akik faluról-falura járva összevásárolják a gyümölcsöt és zöldség felét, hogy busás haszonnal adjanak tul rajta a váradi piacon.

Ez a két asszony *Hadik* Lajosné és *Bíró* Károlyné Elesd felé a Körözs völgyét járta. Történt pedig, hogy Hadik Lajosnének kitűnő üzlet kínálkozott, mikor Bíró Károlyné is oda toppant s felhízította a potom áru zöldséget.

Természetesen ebből mérges csetepaté keletkezett a két asszony között s ennek befejezéséül karókkal érveltek egymás ellen. Bíró Károlyné forgatta kiválóképen ügyesen a dorongot s Hadikné érzékenyen megsimogatta, amely eljárást a büntető törvénykönyv könnyű testi sértés vétségének minősített s a járásbírószék Bíró Károlynét 14 napi fogházra ítélte érte.

TAVIRATOK.

A képviselőházból.

Budapest, július 16. (Saját tud. táv.) Szünet után *Dániel* Ernő br. a vitát meddőnek tartja, s noha az ellenzék harczát helyesli, a módot, a hogyan czéljukat el akarják érni, helyteleníti. Elitéli az obstrukciót, mert ez veszélyezteti a parlament működését s vagy az absolu-

tizmusba, vagy az anarchiába vezet, s így nem lesz magyar nemzeti állam soha. (Közbekialtások az ellenzéken: — Hát tőrne a király? Megszegné esküjét?)

Dániel Ernő br. folytatja beszédét, annak ad kifejezést, hogy a hazaszeretet észre téríthetné az obstrukció vezetőit, hiszen nemcsak az ország, de a kerületek is hálásak lennének az obstrukció leszereléséért, a mi biztosítaná az ország és parlament békességét.

Vészi személyes kérdésben szólal fel s Bánffy Miklós báróval polemizál, ezzel az ülés véget ért.

A temesvári választás.

Budapest, július 16. (Saj. tud. táv.) *Khuen-Héderváry* miniszterelnököt 847 szótöbbséggel Bokányi 20 szavazata ellenében képviselővé választották.

Kállay temetése.

Budapest, július 16. (Saj. tud. távir.) Ma 4 órakor temették el impozáns gyász-pompával *Kállay* közös pénzügyminisztert. Az Akadémia előcsarnokába ravatalra helyezett holttestet *Hetyei* pécsi püspök szentelte be, rengeteg előkelő közönség jelenlétében.

A temetésen jelen volt a magyar kormány, a bosnyák kormányzóság, az orsz. képviselők Apponyi, a főrendek pedig Csáky Albin gróf vezetésével.

József Agost főherczeg megérkezése után megkezdődött a gyászszertartás, melynek befejeztével *Láng* Lajos kereskedelmi miniszter parentálta el, gyönyörűen méltatva munkaerejét és szervező képességét.

Ezután megindult az inpozáns gyászmenet, melynél fényesebbet régen látott a főváros.

A sírnál *Apponyi* Albert gróf majd Bosznia nevében *Kucsera* br, bncsuztatta a nagy halottat.

000 REGÉNY CSARNOK. 000
000

Sorsjáték.

Regény.

Irta: Stella (Szöke Berta.)

35.

Különbem nem tűnt volna el oly gyorsan. Áztán meg azt állítják, hogy igazán csak az szeret, aki gyűlölni is tud. O pedig nem gyűlöli azt az embert, olyan közönyössé lett előtte, mint akárki más. Nem vágyott vissza a multba, a kényelem, a jómód idejébe, ha egy-egy emléknél szívesen időzött is. A jelent többre becsülte s a jövő, az oly sok szépet ígért.

Egyhanguan teltek a napok. Mártra ugyan nem hatott nyomasztóan ez az egyformaság. Délután segített anyjának a háztartás körül, délután meg olvasott. Annyi élvezetet talált könyveiben! Esténként aztán egy-két órahosszáig sétált szűlei, de leggyakrabban csak apja társaságában.

Vajdáné, amint látszott, megadta magát sorsának, leányával szemben több türelmet tenusított, mint ez előtt, de az a bizalom, melyet apja iránt érzett, sohasem fejlődhetett ki közöttük. A természetükben rejlő ellentéteket csak nem tudták kiegyenlíteni, pedig az igekezet meg volt most már erre mindkettőjükben. Márta ezzel is beérte, boldog volt, hogy nem kell majd ellenséges viszonyban megválnia anyjától. Kevés idő előtt, bizony tartott ettől.

Kapocson még mindig igen sokat foglalkoztak Vajdákkal, ez idő szerint mindenütt csak róluk beszéltek. És erre az a körülmény adott okot, hogy Márta a zárdából való elbucszása alkalmával, szándékát a jövőre nézve, nyilvánosságra hozta. Ismerősei versenyeztek most, hogy egymáson tul tegyenek. Rövid idő óta egyik látogatás a másikat érte. Mindenik állást ajánlott neki hol ismerőseinél, hol rokonainál. Ennek a nagy előzékenységnak persze más oka is volt. A kíváncsiság t. i. a kapocsi hölgyek szerették volna közelebből ismerni az elszegényedett család körülményeit. E vágyuk most kielégítést nyerhetett, egyben nagylelkűségükről akartak bizonyosságot adni. Vajdáné bele látott barátai lelkebe s végtelenül örült, amidőn Márta Kemsainé — ki hajdan legjobb barátja volt s ki, ha véletlenül találkoztak, valami ürgy alatt megfordult, vagy az utca ellenkező oldalára ment, hogy a köszönést kikerülje — ajánlatát köszönettel visszautasította, mondván: Már van állásom. A többi jóindulatu ajánló sem járt különben, nem akart senkinek lekötöztetnie lenni, elvégi azt a közzvetítő a kitzött díjért.

— De az igazgatóm ajánlatát mégis elfogadhatnád, Márta — mondta egy este apja, mikor az éppen most érkezett leveleket bon-tották.

— Minek, apám, ime el vagyok fogadva egy helyre — szolt átnyujva az egyik közvetítő levelét.

Vajda átfutotta azt.

— Ugyan annyi fizetés, amennyit az igazgató felajánl, de itt három növendéked lesz, míg Almáson egy volna csupán — szolt.

— Nem bánom, egy gyermekkel nehezebb foglalkozni, mint hárommal. Mit tudok azzal az egygyel egész napon át csinálni? Unalmas lenne, aztán meg a közvetítőnek nem tartozom hálával! Mond meg neki apám, hogy köszönöm, de már nem mehetek.

(Folyt. köv.)

KÖZGAZDASÁG.

Értéktőzsdé

Budapest, július 16.

Osztrák hitel	—	—	—	—	—	688.50
Magyar hitel	—	—	—	—	—	749.50
Allamvasut	—	—	—	—	—	694.—
Rimamurányi	—	—	—	—	—	488.—
Magyar jelzálog	—	—	—	—	—	585.25
Salgótarjáni	—	—	—	—	—	—
Wagon-kölcsön	—	—	—	—	—	—

Határidők.

Budapest, július 16.

Buza októberre	—	—	—	—	—	7.86
Buza áprilisra	—	—	—	—	—	7.88
Tengeri	—	—	—	—	—	6.26
Rozs okt.	—	—	—	—	—	6.80
Zab ápr.	—	—	—	—	—	5.90
Káposzta, repce, aug.	—	—	—	—	—	11.90

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1903. július 16-án.

Magyar aranyjáradék 4%	—	—	—	—	—	120.50
Magyar koronajáradék	—	—	—	—	—	91.25
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4 1/2%	—	—	—	—	—	—
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2 1/2%	—	—	—	—	—	—
Magyar keleti vasuti államkötvény 1876-ból	—	—	—	—	—	—
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	—	—	—	—	—	99.—
Italmérési jog megváltási kötvény	—	—	—	—	—	—
Horvath szlavonföldterhermentési kötvény	—	—	—	—	—	99.25
Magyar nyerevény-sorsjegy-kölcsön	—	—	—	—	—	198.—
Tiszaszabályozás és szegedi sorsjegyek-kölcsön	—	—	—	—	—	156.—
Osztrák járadék papirban	—	—	—	—	—	100.40
Osztrák járadék papirban	—	—	—	—	—	100.75
Osztrák járadék aranyban	—	—	—	—	—	121.—
Osztrák korona járadék	—	—	—	—	—	100.75
Osztrák államsorsjegyek	—	—	—	—	—	153.50
Osztrák magyar bank részvény	—	—	—	—	—	16.05
Magyar hitelbankrészvény	—	—	—	—	—	780.50
Osztrák hitelintézet részvény	—	—	—	—	—	670.25
Páti vista	—	—	—	—	—	95.30
29 frankos arany (Napoleon'dor)	—	—	—	—	—	19.05
Németbirodalmi marka	—	—	—	—	—	117.32
Londoni vista	—	—	—	—	—	239.27
20 márkás arany	—	—	—	—	—	23.47

A szerkesztést felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

VASUTI MENETREND.

Érvényes 1903. évi május 1-től.

Budapest—Nagyvárad—Kolozsvár.							Kolozsvár—Nagyvárad—Budapest.							Püspök-Ladány—Debreczen—Érmihályfalva.						
	Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	V. v.		V. v.	Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.		Sz. v.	Sz. v.	Gy. v.	Gy. v.	Sz. v.	V. v.
Budapest ind.	6 50	9	2	5 45	9 15		Kolozsvár ind.		7 13	3 18	12 59	6 17	11 10	P.-Ladány ind.	4	1 24	5 35	10 50	2 24	6 05
Rákosszentmihály							Jegenye							Debreczen	5 03	2 50	6 26	11 58	3 56	7 42
Ujvárad	9 07	11 56	3 59	9 27	11 19		B.-Hunyad		8 47	4 52	2 13	7 58	12 23	Érmihályfalva ér.	6 06	3 57		12 40	4 58	9 13
Szolnok			4 12				Csucsá		9 23	5 35	2 46	8 37	12 55	Érmihályfalva—Debreczen—Püspök-Ladány.						
Szajol							Rév		10 10	6 33	3 24	9 31	1 37		Sz. v.	Sz. v.	Gy. v.	Sz. v.	Sz. v.	Gy. v.
P.-Ladány	10 43	2 14	5 28	11 53	12 55	4 54	Élesd		10 27	6 53	3 34	9 49	1 50	Érmihályfalva ind.	6 17	10 59	3 14	5 27	9 11	
Bárán		2 26		12 07		5 11	Mező-Telegd		10 43	7 13	3 45	10 05	2 03	Debreczen	7 32	11 57	4 16	8 10	10 27	3 30
Sáp		2 40	5 48			5 32	F.-Vásárhely		11	7 34		10 24		P.-Ladány ér.		12 18	5 03	9 35	11 29	5 34
B.-Ujfal	11 18	2 58	6 03	12 24	1 33	5 58	Várad-Velencze		11 09	7 44		10 33	2 26	Debreczen—Nagy-Léta—Vértess						
M.-Peterd		3 10		1		6 15	Nagyvárad ér.		11 15	7 51	4 09	10 40	2 32		V. v.	V. v.		V. v.	V. v.	
M.-Kereszt		3 21		1 14		6 31	Nagyvárad ind.	2 35	8 43	11 36	4 15	11 04	2 38	Debreczen i.	9 35	4 31	Nagy-Léta	5 25	1 05	
Bors		3 33		1 28		6 50	Püspöki	2 49	8 52	11 47		11 14		Sárán	10 18	5 16	M.-Pályi ind.	5 47	1 30	
Püspöki	11 48	3 39		1 36		7 02	Bors	2 59		11 54		11 22		H.-Bagos	10 28	5 26	H.-Pályi	6 03	1 48	
Nagyvárad ér.	11 56	3 49	6 39	1 48	2 11	7 16	Mező-kereszt	3 23		12 05		11 37		M.-Pályi	10 45	5 45	H.-Bagos	6 18	2 05	
Nagyvárad ind.		4 10	6 46	2 06	2 18	12 11	B.-Ujfal	3 38		12 17		11 50		N.-Léta	10 57	5 56	Sárán	6 40	2 29	
V.-Velencze		4 17		2 31	2 26	12 17	Sáp	4 11	9 23	12 29	4 52	12 05	3 18	Vértess ér.	11 16	6 15	Debreczen é.	7 18	3 13	
F.-Vásárhely		4 28		2 42		12 29	Bárán	5 01		1 01		12 41		Sárán—Derecske.						
M.-Telegd		4 50	7 15	3 04	2 51	12 52	P.-Ladány	5 17	10 06	1 50	5 40	1 19	4 03	Sárán ind.	10 23	5 26	Derecske ind.	6	1 49	
Elesd		5 08	7 28	3 23	3 05	1 13	Szajol							Derecske ér.	10 42	5 45	Sárán ér.	6 20	2 09	
Rév		5 33	7 50	3 50	3 26	1 40	Szolnok		11 44	3 52	7 32	3 37	5 39	Arad—Nagyvárad.						
Csucsá		6 17	8 37	4 36	4 16	2 50	Ujvárad							Arad ind.	5 10	11 20	9 3 5			
B.-Hunyad		7 23	9 08	5 49	4 52	3 30	Rákosszentmihály							Kétegyháza	6 14	12 33	10 5 4			
Jegenye							Budapest ér.		1 50	6 40	9 35	7 10	7 50	Csaba ér.	6 40	12 59	11 2 4			
Kolozsvár ér.		8 37	10 08	7 12	5 51	4 42								Csaba ind.	7	1 38	4 50			

A vonatok közlekedési ideje középeurpai idő szerint van kitüntetve.
A vastagabb számok este 6 órától reggeli 5 óra 59 percig terjedő éjjeli időt jelzik
A + jelzettek feltételes megálló helyek.

Városi és vidéki telefon 251. sz.

Előpataki gyógyviz.

Főraktár: Bihar-, Békés- és Szilágy-megyék részére:

Szabó és Hajnal

fűszer-, csemege-, bor- és déligyümölcs-üzletében

NAGYVÁRAD, FŐ-UTCZA,
a Széchenyi szállodával szemben.

„Az Előpataki Gyógyviz” kitűnő sikerrel használtatik.

1. A gyomor és belek idült hurutjainál, gyomorgörés, gyomorégésben, a túlságos nyálka és savképződéssel járó emésztési zavarokban, gyomor- és szélcsúrában, hányásoknál.

2. Altesti vérbőségben, vérpangásban, aranyérben s az ezzel járó rásztkór s kedélykór szokásos székrekedéseivel.

3. Máj- és lépdegánatokban, az epe kivetelő csöveinek hurutos bántalmánál, sárgaságban, epekövekben, a poszgerj és váltólázakból származott lépdegánoknál.

4. Fejlődési sápkórban s az ezen alapuló hőszámvavaroknál, a görvélykór torpid alakjainál s különösen vérszegénységi állapotoknál.

5. A vesék és húgyhólyag hurutos bántalmánál, a kezdődő húgykő és fővénylerakódás eseteiben kitűnő húgysavoldó.

6. A méh idült tömüléseivel, dagainál, fehér folyás s rendetlen havazásnál.

7. A nemi részek gyengeségeiben.

8. Angolkórban egyáltalában gyermekeknek, vérszegények ép és erős kifejlődését vas- és méz-tartalmánál fogva meglepően elősegíti.

Az előpataki ásványvizet nem csak a betegek használják, egészséges embereknek is üdítő itallal szolgál s különösen borral vegyítve a háztartásnál általános használatban van. Ez idő szerint évente 1.000.000 palackon felel ki külföldre.

Kapható: minden jelesebb fűszer-kereskedés- és vendéglőben.

AZ ELŐPATAKI GYÓGYFORRÁSOK KEZELŐSÉGE. 117

812

A

„Nagyváradai hitelbank részvénytársaság” működését Kossuth Lajos utca 10. sz. a. megkezdte.

Üzletköre:

Betétek kamatozás végetti elfogadása könyvecskére és folyó számlára, mely előbbi után 5% kamatot fizet, adó levonás nélkül.

Váltók lezárolása.

Előlegek értékpapírokra és áru-készletre.

Jelzálogkölosön nyújtása házakra és földekre.

Értékpapírok vétele és eladása.

Szelvények és kisorsolt érték-papírok beváltása.

Hivatalos órák: d. e. 9-12-ig, d. u. 3-5-ig.

Az Igazgatóság.

Hazai ipar!

Butor

Modern lakásberendezések, valamint egyes butordarabok gyári árban

REISZ és PORJESZ

butorgyárosoknál, 296

Nagyvárad, Zöldfa utca elején.

A várad-velencei volt Weinberger-féle gyárhelyiségben

2 magtár

azonnal bérbevehető.

Értekezhetni lehet a Nagyvárad Takarékpénztárnál. 307.

A fürdő- és nyaralási idény alkalmából a t. közönség figyelmét felhívjuk

tűz és betörés mentes letéti pénztárunkra.

melyben külön-külön álló és közvetlenül zárható fiókok állanak előnyös feltételek mellett a bérelni kívánók rendelkezésére.

Nagyvárad Takarékpénztár, részvénytársaság.

339

Egy jókarban levő

cséplőgép-kazán

jutányos árban eladó.

Czim megtudható a kiadóhivatalban.

Fontos az érdekelteknek tudni, hogy míg egyéb fajta keserűvizekből egy egész pohárral szükségeltetik,

addig hathatós már fél pohár

IGMÁNDI

KESERŰ-VIZ.

Mint kitűnő étvágyat hozó természetes gyomorkészítő és hashajtó.

Amellett könnyen bevehető, mert íze nem émelygős, sós hanem kellemes keserű.

Kapható mindenütt, úgy a forrástulajdonos:

SCHMIDTHAUER LAJOS gyógyszerésznél KOMÁROMBAN

Minőségileg kértik össze nem tévesztetni más olcsóbb fajta keserűvizekkel s beszerzésnél határozottan SCHMIDTHAUER-féle Igmándi viz kérendő.

Kapható helyben minden gyógyszertár és fűszerkereskedésben. 238

Export Amerika és Angolországba.

Telefon 418.

Kerületi képviselő: **Biró József.**

Telefon 418.

Diana-fürdő megnyitás!

Van szerencsém a n. é. közönség b. tudomására hozni, hogy a

Diana gőz-, kád- és hideggyógy-fürdőt

a legnagyobb igényeknek megfelelően ujonnan átalakítottam, berendeztem és azt a mai naptól fogva a t. közönség használatára bocsájtom.

Kiváló tisztelettel **Káin Jakab,** tulajdonos.

349